

FØROYAR Í DAG

SORIA MORIA SLOTT

Tá ið Danmark varð hersett í apríl 1940, vóru, sum vit vita, nakrir her heima ið hildu, at nú vóru umsiðir líkindi fyrri okkum feroyingum til at kvetta bardlinuna og sigla okkara veg eftir egna tykki. Um siglingarreiðskapurin vit høvdu í bátinum, var nóg góður ella nóg væl í standi, tað kær-aðu hesir kvettingarmenninir seg ikki um. Ei heldur høvdu teir nakra kós at sigla eftir. Teir høvdu bara eittans ting: »stemning».

Gaman í; ein sovordin stemningur, tað er tó ikki einki. Tað, vit eru von at rópa »fólka-stemming», kann í mongum viðurskiftum hava nógv at siga; søgan hevur fleiri dømir um tað. Kvettingarmenninir fasthildu eisini, at tað í apríl 1940 var ein sovordin fólkastemmingur her heima. Dastið av tí feroyska fólkinum skuldi eftir tí, teir søgdu, verja sinnad til at kvetta — uppá gjøt, uttan ferðadætlan, uttan kumpis, uttan byrd, uttan annað ting enn »stemning».

Løgtingsvalið í 1943 visti, at hesir kvettingarmenninir fyrri ein part høvdu smiðað nøglina áðrenn bátin. Tó skal eingin nokta fyrri at valúrslitið eisini visti, at stórir partar av fólkinum her heima hevur hug til at fremja stórvegis broytingar í viðurskiftini millum Føroyar og restina av ríkinum, og at ein rætt stórar partur av tí feroyska fólkinum krevur at fáa meiri ábyrgd og torir at taka fylgjurnar av eini slíkari ábyrgd. Tað er heldur ikki nakar ívi um at tíðin nú er búgvin til at vit feroyingar átaka okkum eina sterri ábyrgd í øllum viðurskiftum, bæði politiskt, fíggarligt, samfelagsliga og mentunarliga. Men samstundis er tað greitt, at sjálvt tann argasta stemnings-agitasjón neyvan verður at fáa tað feroyska fólkið til at loypa fram eftir fummum og gera óklókar gerðir.

Tað, at vit í 1940 ikki lupu framav, men harimóti fóru fram eftir einari fyribils skipan, sum neyðug tóktist at vera í løtuni, er einki at skammast yvir. Soleiðis sum viðurskiftini hava myndað seg, hevði ein feroysk uppreisn móti Danmark í 1940 ikki bert verið ógjørlig, men eisini órimulig og hartil mannminskandi. Okkara öldagomlu viðurskiftir við Danmark kunnu ikki beinan vegin enda við illum og vit so ganga hvør frá øðrum, — líka so lítið sum Nor-egs ella Íslands viðurskiftir við Danmark kunnu enda soleiðis. At vit so við og við og alsamt í sterri

stig yvirtaka meira og meira ábyrgd, tað er harimóti rimuligt, og hetta ynski kemur ikki bert frá feroyskari síðu men eisini frá danskari. Hetta er høvuðsgongdin í Føroya fólks menning. Vit eiga av øllum alvi át áðanna, at hetta verunliga er høvuðsgongdin, og vit eiga at halda hana heila og reina. Fyrst og fremst eiga vit at halda hana reina fyrri øllum smáligum sínámillummálum, sum gjøgnum árinu hava verið millum feroyingar og danir her heima. Vit eiga altíð at hava fyrri eyga, at Danmark og Føroyar standa yvir bæði tí danska embætismanninum og tí feroyska partapolitikkarinum. Tey »lokalu» sínámillummál hava tverri altíð lyndi til at steingja fyrri útsýninum og káva alt í klandri.

Men hetta kann ella vil mangur ikki fata. Hartil eru menn ov sterkt ávirkaðir, deils av tí trongskygd sambands-agitasjónini, deils av tí romantisku sjálvstýris-agitasjónini, ið hevur verið framd her heima síðani 1906.

Hvat ið fólkaflokksumnum viðvikur, so er henda romantikkini í tann mun gingið teimum í blóðið, at teir hava mist sitt friska skyn, — enná á so praktiskum viðurskiftum sum t. d. endurnýggjan av fiskiflotanum.

I staðin fyrri at royna at siggja hendagárnar í 1940 sum heilt rimuligar tilburðir, royna hesir menninir at gera eina romantiska kriminal-roman burtúr teimum. Eftir sum Jóannes Patursson sigur (»Dagbl.» 20/8), misseyndast kupproyndin av tí, at okkum í einum og øllum tróta diplomatiskar gávur (»stjórnarkynstri»). »Tá hann (amtmaðurin) fekk fótastefið aftur, nýtti hann líkindini til í ein heilan mánaða at gera sær brúk úr tí stjórnarkynstri, sum danskir diplomatar öld eftir öld høvdu vant seg við, og sum hann hevði arvað (!). Tá var ei so undarligt um diplomatisk óvandir feroyskir lögtingsmenn gjørdust lágr í gøtuni og óansnir Hilberts kynstri.»

Nú skal hetta ikki fatast soleiðis kortini, at Jóannes Patursson beinan vegin hámetir diplomatisk kynstri. Tvørturímóti er tað, soleiðis sum tað her verður umtalað, einamest at líkna við lúnskeitt og Loka-snildir. Tó, hvør tann, ið nýtur vit og skil, kann siga sær sjálvum, at her kravdist hvørki stórar diplomatiskar gávur ella aðrar snikjandi snildir av tí danska amtmanninum í 1940. Umstøðurnar voru tvørturímóti sera einfaldar: Tað bretska yvirvaldið hevði annað at hugsa um enn at vera millummaður í feroyskum politikki. Amtmaðurin hevði als ikki fyrri neyðini at yvirtala tað til hetta ella hatta. Spurningurin um Fø-

oya politisku støðu mátti fyrbils leggjast til síðis og goymast til betri tíðir, og tað enná meir av tí hann mátti tykjast at vera ein innanríkis-spurningur. Tað var ikki tann rætta tíðin fyrri eina uttanlanda makt at leggja uppi her — eisini av tí, at ein sovordin íntervensjón mátti krevja eitt torført granskingararbeiði fyrri at greiða allar teir flektu træðir í dansk-feroyskari søgu og politikki eins og í feroyskum heimapolitikki. Tað vóru meiri umráðandi viðurskifti at takast við tá enn hetta, at seta seg niður og spæla trimanna-sjavs við Sambandi og Stálvstýri.

Tað er týðuligt, at tann danski amtmaðurin undir sovordnum viðurskiftum ikki hevði fyrri neyðini at vera nakar Macchiavelli, líka so lítið sum feroyskir lögtingsmenn nýttu at vera nøkur diplomatisk seyðarhøvd.

Men Jóannes Patursson hevur avgjørt rætt í einum føri, og tað er, at vissir feroyskir politikkarar hava eitt sera lítið framkomið politiskt tev. Hesir politikkararnir eru fólkaflokksmenninir. Teir eru vorðinir forbeinaðir romantikkarar eins og J. P. sjálvur. Teir ganga alsamt og kaga eftir tí Soria Moria Slotti, sum teir vænta alt í einum skal risa upp úr sólsetrinum. Tá ið teir gera »diplomatiska» tiltøk, er tað við róp og gang, men uttan feril av verunleikakenslu. Teir halda, so lægið tað enn ljóðar, at tað ber til í kriggstíð at provokera eina uttanlanda makt til at leggja uppi innanlanda viðurskifti hjá øðrum statum, viðurskiftir, ið als einki hava við kriggsins gongd og endamál at gera.

Í 1918 var tað »adressumálið», í 1940 var tað kupproyndin. Báðar ferðirnar vóru tað feroyingar, hvørs diplomatiska ómegð var himmalrópandi, ið vóru á ferð.

Hervið veri als ikki sagt, at viðurskiftini millum Danmark og Føroyar eru í besta lagi og ikki eiga at broytast, soleiðis sum aðrir politiskir amatørar, sambandsmenninir, halda uppá. Men kanska vit nú hava lært, at vegurin til rimuligar ábøtingar, ið tíðin krevur, ikki gongur ígjøgnum romantiskt kupp, men gjøgnum tann kalda verunleikan. Vit skulla aftur hittast og tingast á demokratiskan hátt og sum vitug nútíðar menniskju við okkara frændir og ríkisfelagar danskarnar. Og tá verða vit at hava brúk fyrri øllum vit eiga av klóskapi og skynsemi og av vilja til at krevja og átaka okkum ábyrgd. Gævi hetta hevði farið fram uttan at sambandsmanna snobbari og fullveldismanna romantikkur slapp framat.

»Góðvarin maður fær seinast

himmiriki,« uppátturtekur Jóannes Patursson. »Trøllabørn gráta eftir hvønnnum á jóllum,« sigur eitt annað gamalt orðatak.

„Eitt bein at gnaga“.

Í »Dagblaðnum» 22/8 stendur soleiðis at lesa: »Hvør er tann landbrukskøni, sum Dam vil hava fram? Er tað eitt »bein» at gnaga, hann vil tveita fyrri annan blástjórán av »Føroyum í dag»? Livst, so spyrst, og sanniliga vil mangt koma at spyrjast í komandi lögtingssetu.

Ívaleyrt fer mangt at spyrjast. Men vit kunnu ugga »Dagblaðið» við, at sjálvt um her skuldi verið eitt bein at gnaga, so verður tað ikki at koma nøkrum av blástjóránunum av »Fø. í dag» at gagni. Vit hava einki við hetta mál at gera og skulu her atala, at »Dagblaðið» kemur okkum uppi hetta.

Lýsing.

Tann, sum ynskir at keypa grót og skeru frá Klakksvikar kommunala grótvirki, má frá 1. september 1944 koma á kommunuskrivstovuna, har tað, sum ein ynskir at keypa, verður góldið, og fæst einki tilfar frá grótvirkinum uttan ein hevur við sær útflyggingsreðil frá kommunuskrivstovuni.

Eftir arbeidstíð fæst einki tilfar frá grótvirkinum.

Klakksvik, tann 22. aug. 1944.

Sóknarstýrið.

Føroya Sjóvátrygging

Skip - motorbátar
útróðrarbátar - vørur
verða tryggjað

TH. 372

Haldið „Socialin“!

FØROYA BRUNATRYGGING

Hús - innbúgv - vørur - verða tryggjað.

Skrivstovan er opin frá kl. 10-1 og 3-5.
Leygardag - - 10-2.

Telf. 372.

Blanka er besta
blankingarevni.